

Jaarverslag 2023

PROEFDIEZVRIJ

Een jaar van vertrouwen

Vertrouwen. Dat was voor mij het sleutelwoord van 2023. Want vertrouwen volgt niet alleen op resultaten, je hebt ook vertrouwen nodig om resultaten te boeken. Wetenschappers moeten vertrouwen hebben in nieuwe methoden voordat zij oude methoden loslaten. Beleidsmakers moeten erop vertrouwen dat proefdiervrije methoden de veiligheid van mensen garanderen voordat zij wet- en regelgeving aanpassen. En ook vertrouwen in proefdiervrije modellen bij consumenten als u en ik is onmisbaar: uiteindelijk jagen wij de nieuwe ontwikkelingen aan.

Als team hebben we het afgelopen jaar dan ook volop ingezet op het vergroten van dat vertrouwen. We deelden kennis, gingen in gesprek en brachten partijen bij elkaar. In onze campagne 'Dierproeven zijn niet meer van deze tijd' stapten wetenschappers Katja Wolthers en Abdoel El Ghalbzouri samen met ex-lab hond Lola voor de camera om te laten zien dat de belangen van wetenschappers en proefdieren elkaar niet in de weg zitten. Maar ook dat wij onvermoeid doorwerken aan een betere wereld voor mens én dier, waarin de wetenschap vooruit kan zónder dat dieren wegwijnen in een laboratorium. De positieve reacties die wij op deze campagne kregen, versterken

mijn vertrouwen dat we op de goede weg zijn. En ook maatschappelijke ontwikkelingen vroegen om vertrouwen. Oorlogen, inflatie en hoge energieprijzen maakten dat wij er niet zonder meer vanuit konden gaan dat onze inkomsten in lijn zouden zijn met voorgaande jaren. Ik ben dan ook super trots dat ons team niet alleen een mooi resultaat wist te behalen, maar onderweg ook een hoop leerde over nieuwe manieren van fondsenwerving. Dat onze achterban ons ook in deze financieel moeilijke tijd bleef vertrouwen met hun donatie, raakt mij. Hun toewijding aan onze missie is een van de grote drijfveren achter mijn eigen vertrouwen in een proefdiervrije toekomst.

Een heel jaar van keihard werken aan een prachtige missie als die van ons laat zich amper vangen in woorden en tabellen. Toch durf ik erop te vertrouwen dat ik u met dit publieksjaarverslag een mooi overzicht voorleg. Heeft u vragen, voelt u zich dan vooral vrij om die te stellen.

Debby Weijers

Directeur Stichting Proefdiervrij

✉ weijers@proefdiervrij.nl

Een overzicht van 2023

4 De blauwdruk van Proefdiervrij

- 4 Onze missie
- 5 Gedeelde visie
- 5 Impact maken
- 6 Blijven groeien

7 Een selectie van onze activiteiten

- 7 Verder dan je denkt (maar we zijn er nog niet)
- 9 Proefdiervrij onderzoek: een jaaroverzicht
- 10 Ex-proefhond schittert in campagne
- 11 Hand in hand met wetenschappers
- 11 Samenwerking Nederlandse Brandwonden Stichting vijf jaar
- 12 De stem van proefdieren
- 13 In de media
- 14 Studenten van nu, wetenschappers van later
- 14 Proefdiervrij Venture Challenge
- 15 Zo haalden wij geld op

16 Risico's en onzekerheden de baas

- 17 Zo beperken we financiële risico's
- 17 Risico's in de bedrijfsvoering
- 17 Goed zorgen voor onze reputatie
- 17 Een stevige achtervang

18 Bestuur & bestuurszaken

- 18 Bestuur en Raad van Toezicht
- 18 Salarissen bij Proefdiervrij
- 19 Gedragscode en integriteit
- 19 Richtlijnen voor goede doelen
- 20 Het voorkomen van klachten
- 20 Databeveiligingsbeleid

21 Geen woorden, maar cijfers

- 21 Zo besteedden we onze euro's
- 22 De jaarrekening van 2023
- 23 Een overzicht van onze inkomsten
- 24 De lastenverdeling

25 En dit gaan we nog doen

- 25 Het onzichtbare leed van alle dieren in onderzoek zichtbaar maken
- 26 Samen optrekken met jonge wetenschappers
- 26 De begroting voor 2024

27 Mede mogelijk gemaakt door

WEER EEN JAAR
DICHTERBIJ EEN
PROEFDIERVRIJE
WERELD!

De blauwdruk van Proefdiervrij

.....

Voor ons zijn een missie en een visie meer dan mooie woorden op papier. Ze drijven wat we doen, elke dag opnieuw. Met focus op impact, uitgetekend in het Groeiplan dat ervoor zorgt dat we op ieder moment weten wat we nú moeten oppakken om op termijn dat ene grote doel te behalen: een wereld zonder proefdieren.

ONZE MISSIE

Onze missie laat geen ruimte voor twijfels of compromissen: wij gaan voor een proefdier vrije wereld die beter is voor dier en mens. Aan die missie toetsen wij alles wat we doen.

Gedeelde visie

Wij weten zeker dat we geen proefdieren nodig hebben om de wetenschap vooruit te brengen. Die overtuiging baseren we niet op wensdenken, maar op al het proefdiervrije onderzoek dat nú al plaatsvindt en laat zien dat het anders kan. We delen onze visie dan ook met vooruitstrevende wetenschappers, proefdiervrije pioniers die net als wij een wetenschap zonder proefdieren voor zich zien en daar keihard aan werken.

Wij zien onszelf als de motor achter dit type onderzoek. Wat ons betreft is het stimuleren van nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen de enige manier om alle proefdieren te vervangen door proefdiervrije methoden.

Impact maken

Omdat iedere onnodige vertraging ervoor zorgt dat proefdieren onnodig lijden, streven wij naar maximale impact. Daarom hebben wij geen tijd voor symboolpolitiek en kiezen we doelbewust voor activiteiten die een proefdiervrije wereld dichterbij brengen. Activiteiten die de politiek in beweging brengen, het algemene publiek inspireren en wetenschappers enthousiasmeren om bij te dragen aan onze missie.

Vandaag én morgen

Hierbij denken we niet alleen aan vandaag, maar ook aan morgen. Zo helpen we onderzoekers niet alleen om veelbelovende proefdiervrije methoden te ontwikkelen, maar ook om deze stevig in de markt te zetten. Want met proefdiervrije innovaties die ongebruikt op de plank liggen, gaan we het verschil natuurlijk alsnog niet maken.

Alle hoeken van de samenleving

Wij begrijpen heel goed dat we mensen uit alle hoeken van de samenleving nodig hebben om ons doel te bereiken. Daarom werken wij samen met een breed palet aan wetenschappers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere instanties. En we betrekken onze trouwe achterban van donateurs, mensen die ons op andere manieren steunen en als het even kan alle Nederlanders. Zo verbreden we door de hele samenleving heen de kennis van en het draagvlak voor de mogelijkheden van proefdiervrij onderzoek.

Een plan voor impact

Omdat de kortste route naar maximale impact met de tijd steeds een beetje verandert, deden we in 2022 een uitgebreide impactanalyse van ons eigen werk. Afgelopen jaar gebruikten we die analyse om vast te stellen hoe wij in de toekomst consistent impact kunnen blijven maken in een werkveld dat ontzettend snel verandert. We hebben onderzocht hoe wij vanuit onze positie de transitie naar een proefdiervrije wereld kunnen versnellen. En we hebben in kaart gebracht wie we daarvoor nodig hebben. Want een proefdiervrije wereld, die bereik je niet alleen.

In 2024 gaan we dit toekomstbeeld vertalen naar een Impactplan 2025-2028, waarmee we meteen kunnen starten na het afronden van ons Groeiplan 2020-2025.

Blijven groeien

Ons doel laat aan duidelijkheid weinig te wensen over: we gaan alle proeven op dieren vervangen. En hoewel we verder zijn dan je denkt, kunnen we natuurlijk niet ontkennen dat het ook een heel groot doel is, waar nog veel stapsgewijze veranderingen aan vooraf gaan. Daarom trapten we in 2020 een vijfjarig Groeiplan af. Zodat we ons steeds volledig kunnen storten op het uitvoeren van de volgende stap, zonder daarbij het totaalplaatje uit het oog te verliezen.

Vijf belangrijke stakeholders

Met vier jaar achter de kiezen, hebben we een flink aantal van de stappen die in het Groeiplan staan succesvol gezet. Samen met vijf belangrijke stakeholders (wetenschap, politiek, gezondheidsfondsen, publiek en achterban) werken we toe naar 2030, het jaar waarin - als het aan ons ligt - biomedische en biotechnologische wetenschap zonder proefdieren de norm is. In deze wetenschappelijke hoek worden nu nog de meeste dierproeven gedaan en moeten ook de oplossingen ontwikkeld worden.

Samenwerken voor succes

Wij zien samenwerking als de sleutel tot succes. Omdat je verandering niet kunt opleggen, maar wel op gang kunt brengen, jagen wij een beweging aan van mensen die hetzelfde doel nastreven: een wetenschap die geen dierenlevens eist en die betere onderzoeksresultaten oplevert voor mensen.

Wat we dit jaar allemaal deden

Verder dan je denkt (maar we zijn er nog niet)

Als we kijken naar al die proefdiervrije methoden die volop in ontwikkeling zijn of zelfs helemaal gebruiksklaar, is het duidelijk dat we een lange weg afgelegd hebben in die 125 jaar dat we ons al hard maken voor een proefdiervrije wereld. Organoids, organen-op-chips, computermodellen: de afgelopen jaren trokken wetenschappers alles uit de kast om onderzoeksmethoden te ontwikkelen die niet alleen proefdieren sparen, maar ook betere resultaten opleveren voor mensen. Als stichting trokken wij alles uit de kast om deze professionals financieel te steunen, samen te brengen en om politiek en maatschappelijk draagvlak te creëren voor onze gedeelde missie.

90% VAN DE MEDICIJNEN DIE POSITIEF GETEST ZIJN OP DIEREN WERKEN NIET VOOR MENSEN

De stand van zaken

Er is dus absoluut reden voor enthousiasme, maar er is net zo goed nog een hoop werk te verzetten. Want terwijl het aantal proefdierlijke mogelijkheden toenam, steeg het aantal dierproeven de afgelopen jaren ook. Uit het meest recente rapport van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) blijkt dat het aantal dierproeven in 2022 steeg met 14.410 naar niet minder dan 492.380 dierproeven. Met name in het gebruik van vogels en vissen was een sterke toename te zien.

Proefdierlijk, beter voor dier én mens

En dat terwijl we heel goed weten dat wat veilig is voor dieren, helemaal niet per se veilig is voor mensen. Zo wordt ongeveer 90% van de ontwikkelde medicijnen die na dierproeven geschikt bevonden worden in een later stadium alsnog afgekeurd voor menselijk gebruik. De urgentie om anders te gaan werken, is dus hoog. Niet alleen met oog op dierenwelzijn, maar ook als we willen inzetten op onderzoeksresultaten die representatief zijn voor mensen. We geven dan ook graag een breed overzicht van alle dingen die wij het afgelopen jaar deden om een proefdierlijke wereld voor dier én mens weer een stap dichterbij te brengen.

PROEFDIERVRIJ ONDERZOEK: EEN JAAROVERZICHT

Eén van de belangrijkste dingen die wij doen, is het financieren van proefdiervrij onderzoek. In 2023 gaven we daar alles bij elkaar € 1,2 miljoen aan uit. Daarvan ging € 350.000 naar het programma Meer Kennis met Minder Dieren van ZonMw, een financieringsorganisatie die werkt in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Ongeveer € 240.000 ging naar eigen projecten, zoals de Proefdiervrij Venture Challenge en € 650.000 ging naar 14 onderzoeksprojecten waaronder VitalTissue, een project waarbij wij vanaf het begin betrokken waren.

Afvalmateriaal redt levens

VitalTissue zorgt ervoor dat vitaal menselijk restweefsel dat overblijft na operaties beschikbaar wordt gemaakt voor wetenschappelijk onderzoek. Het projectteam verbindt ziekenhuizen en onderzoeksinstellingen met elkaar, zodat restweefsel zijn weg vindt van operatietafel naar laboratorium. Eenmaal in het laboratorium gebruiken onderzoekers het weefsel om onderzoek te doen – en dat scheelt proefdieren.

Testresultaten met restweefsel komen bovendien beter overeen met hoe een mensenlichaam reageert dan testresultaten uit proefdieronderzoek. Dit maakt van restweefsel een waardevol onderzoeksmiddel, dat nu schrijnend genoeg meestal in de prullenbak verdwijnt. Voor de tweede fase in het opzetten van dit logistieke netwerk ontving VitalTissue € 1,5 miljoen, waarvan wij € 200.000 financierden.

Kleine projecten, grote impact

We financierden niet alleen grote projecten, maar ook een aantal pilotprojecten. Dit jaar ging het om vijf pilots waarin wij bedragen van rond de € 5.000 investeerden. Toch is de waarde van dit type kleinschalig onderzoek niet te onderschatten: die bedragen gaan namelijk naar concrete onderzoeken die uiteindelijk tot iets groters kunnen leiden.

Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan een validatiestap die nodig is om een techniek klaar te maken voor de markt, of aan het maken van een vergelijking tussen een nieuw ontwikkeld proefdiervrij model en de data die beschikbaar is uit dierproeven. Want pas als je kunt aantonen dat een proefdier vrije methode beter werkt dan dierproeven, zullen andere wetenschappers het alternatief daadwerkelijk gaan gebruiken. Klein onderzoek, kleine bedragen. Maar net zo goed onmisbaar.

Hartcellen vervangen proefdieren

Een ander hoogtepunt op het gebied van proefdiervrij onderzoek was de voortzetting van onze samenwerking met Twan de Vries, die eerder al volledig functionele menselijke hartspiercellen ontwikkelde als alternatief voor het gebruik van proefdieren in hart- en vaatonderzoek. In deze volgende fase investeerden wij € 100.000 om de techniek klaar te maken voor toepassing op grotere schaal. Zo werken we samen met Twan toe naar een situatie waarin we niet alleen vieren dat het vervangen van talloze proefdieren met deze techniek in theorie mogelijk is, maar dat het in de praktijk ook écht gebeurt.

Ex-proefhond in de spotlight

Als we over proefdieren praten, hebben we het vaak over statistieken, maar achter die anonieme kille cijfers gaan individuele dieren schuil die maar zelden een naam of een gezicht krijgen. Daar bracht de vriendelijke jonge beagle Lola afgelopen jaar verandering in. Na haar 'loopbaan' in een laboratorium vond zij niet alleen een liefdevol thuis bij Mascha, maar schitterde zij ook in onze campagne: Dierproeven, niet meer van deze tijd.

Onderzoekers aan de kant van Lola

In die campagne werd Lola vergezeld door twee wel heel bijzondere co-sterren, namelijk dr. Katja Wolthers en dr. Abdoel El Ghalbzouri, twee bevoegde proefdiervrije onderzoekers met wie wij al jaren met veel plezier samenwerken. Samen bewogen ze maar liefst 15.058 mensen om een petitie te tekenen waarmee we de politiek oproepen om nu écht te investeren in proefdiervrije innovatie.

Door in de campagne dier en wetenschapper samen op een podium te zetten, konden we aan het brede publiek laten zien wat onze dagelijkse realiteit is: dat deze wetenschappers onze droom van een proefdiervrije wetenschap delen en zich daar onvermoeibaar voor inzetten.

Hand in hand met wetenschappers

Niet alleen voor proefdiervrij onderzoek en in de publiekscampagne met Lola stonden we hand in hand met wetenschappers. De samenwerkingen die wij hebben met wetenschappers zijn veelzijdig. Altijd zoeken we naar verschillende manieren waarop we elkaar kunnen versterken in het najagen van dezelfde missie.

Met Katja bij Vroege Vogels

Bij het radioprogramma Vroege Vogels zat Debby samen met Katja Wolthers, een van onze trouwe samenwerkingspartners die in haar witte laboratoriumjas ook al schitterde naast Lola in de campagne: Dierproeven, niet meer van deze tijd. Samen aanschuiven om aandacht te vragen voor het leed van proefdieren en voor innovatieve methoden die een einde maken aan dat onnodige lijden, is misschien wel dé manier om te laten zien dat we in deze missie hand in hand staan met wetenschappers.

Samenwerking Nederlandse Brandwonden Stichting vijf jaar

Vijf jaar geleden was de Nederlandse Brandwonden Stichting de eerste gezondheidsorganisatie waarmee wij een samenwerking aangingen. Een logische keuze, omdat zij het eerste fonds waren dat zich bewust ging richten op proefdiervrij onderzoek. En dat terwijl er wereldwijd nog steeds veel muizen, ratten, varkens en paarden ingezet worden voor brandwondenonderzoek.

Vijf kaarsjes, maar het voelt als één

Vijf kaarsjes bliezen we dit jaar samen uit, maar als we kijken naar wat we bereikt hebben, voelt het alsof we al veel langer samen onderweg zijn. Zo steunden we het onderzoek van dr. ir Fred Vermolen, die een wiskundig model ontwikkelde om de genezing van brandwonden nauwkeurig te voorspellen en dat van Patrick Mulder, die de verschillende ontstekingscellen in brandwonden in kaart bracht. In het vervolgonderzoek werkten Patrick en zijn collega's afgelopen jaar aan een beter begrip van de ontstekingsreactie. Als ze die fase afgerond hebben, kunnen ze geneesmiddelen gaan testen. Het doel is om de ontstekingsreactie uiteindelijk volledig onder controle te krijgen.

DE STEM VAN PROEFDIEREN

Dat je anderen nodig hebt om een proefdiervrije samenleving mogelijk te maken, is helder. Daarom is het ook zo belangrijk dat mensen zich niet alleen bewust zijn van het lot van proefdieren, maar ook van alle mogelijkheden die er al zijn om hen een leven in een laboratorium te besparen zónder dat de wetenschap stagneert. Omdat proefdieren zelf geen aandacht kunnen vragen voor hun situatie, is het belangrijk dat wij hen een stem geven.

Op de fiets naar de Tweede Kamer

Op 20 april fietste directeur Debby Weijers van ons kantoor naar de Tweede Kamer om daar Kamerleden voor te lichten over proefdiervrije innovatie. Proefdiervrije innovatie is met alle wetgeving en wetenschappelijke kennis die erbij komt kijken stiekem namelijk best een ingewikkeld politiek dossier. Om de woordvoerders van verschillende partijen met voldoende inhoudelijke bagage het commissiedebat over dierproeven en de proefdiervrije transitie in te sturen, had de Tweede Kamer dertien mensen met verschillende achtergronden uitgenodigd om hun kennis te delen.

Of het aan de overtuigingskracht van Debby lag is natuurlijk moeilijk te zeggen, maar tijdens het commissiedebat dat volgde op haar vurige pleidooi waren links en rechts het er in ieder geval over eens dat de proefdiervrije transitie versneld moet worden.

Lak aan de cosmeticawet

In 2022 riepen dierenrechtenorganisaties en verschillende cosmeticamerken uit heel Europa EU-burgers op om hun handtekening te plaatsen onder een petitie waarmee we de Europese Commissie oproepen om de cosmeticawet uit 2013 te handhaven. In Nederland steunden ruim 43.000 mensen de oproep om die honderdduizenden dieren die de wet jaarlijks zou moeten beschermen inderdaad uit het cosmeticalab te houden.

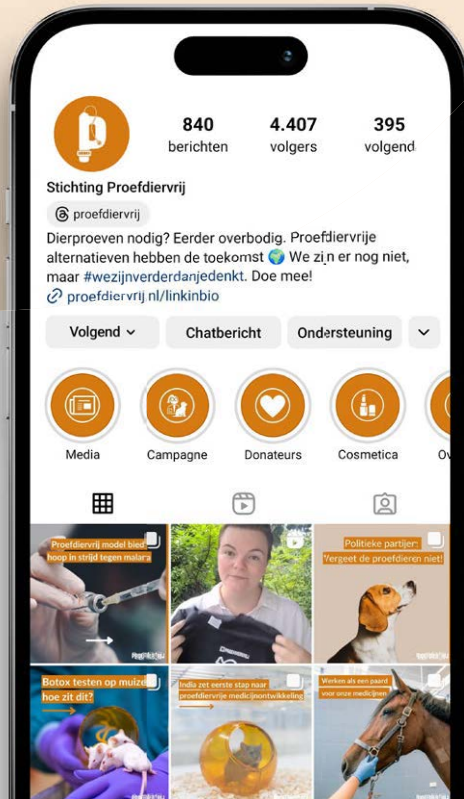
Vooralsnog helaas tevergeefs. Want hoewel de EU in reactie op de petitie aangaf de uitfasering van dierproeven te steunen, besloten zij de maas in de wet niet aan te pakken. Een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie hielp op 22 november de eerder zo baanbrekende EU-ban op dierproeven voor cosmetica verder om zeep.

Het is om moedeloos van te worden. Maar omdat wij dáár niet aan doen, kozen we voor een campagne: Ze hebben er lak aan. In die campagne krijgt konijntje Dottie - die helemaal geen make-up nodig heeft - tóch cosmetica over zich heen. Met het aan de campagne gekoppelde minimagazine helpen we mensen die dat belangrijk vinden om bij gebrek aan functionele wetgeving zélf te kiezen voor proefdiervrije cosmetica. Zo blijven wij een stem geven aan al die Dotties, die helaas nog veel te vaak in een laboratorium belanden voor producten als tandpasta, make-up en shampoo.

In de media

Omdat we dit jaar besloten om als organisatie stevig in te zetten op het vergroten van vertrouwen in proefdiervrije innovatie, besloten we om vanuit communicatie zwaarder in te zetten op pr. Pr is een zachte manier om je boodschap te laden die veel vertrouwen kan wekken bij het publiek, omdat de boodschap binnenkomt via een medium dat zij al als betrouwbaar beschouwen. De aandacht die je op deze manier genereert, is niet betaald maar verdient en wint daardoor aan waarde.

Voor het jaar 2023 wordt het totale geschatte aantal unieke bezoekers van al onze online publicaties geschat op 91 miljoen. Inclusief sociale media zijn we in 818 publicaties genoemd, zonder sociale media komen we uit op 41 publicaties.

Pr-hoogtepunten

Er is natuurlijk een verschil tussen een vluchtige vermelding en uitgebreide media-aandacht waarin we echt ruimte krijgen om onze boodschap inhoudelijk te laden. In die laatste vorm gaat veel tijd zitten, omdat je dan in feite één op één acquisitie doet voor het onderwerp dat je wilt aandragen. Afgelopen jaar leverde die inspanning een aantal supermooie publicaties op, waaronder een stuk in &C over vagina's-op-chip in het kader van Vagina Appreciation Day. Zij hebben dit stuk ook gedeeld op hun eigen kanalen (met 218.000 volgers op Instagram en 109.000 op Facebook) waardoor we enorm veel mensen bereikt hebben met dit onderwerp.

Andere hoogtepunten waren dat onze directeur aan mocht schuiven bij een live-uitzending van Koffietijd en dat NPO Radio 1 naar aanleiding van onze oproep aan politieke partijen Jeffrey Bajramovic (directeur van het 3Rs Centre) uitnodigde voor een interview. Dat was een paar dagen nadat wij zelf bij Vroege Vogels zaten. Dit laat goed zien dat hoe beter je een onderwerp laadt, hoe interessanter het wordt voor media om er aandacht aan te besteden.

Studenten van nu, wetenschappers van later

Al meer dan tien jaar geven we colleges aan studenten die aan de universiteit of de hogeschool de cursus 'Proefdierkunde' volgen. Dat wij aan vrijwel alle onderwijsinstellingen die deze cursus aanbieden een gastcollege mogen geven, geeft ons direct een lijntje naar de wetenschappers van morgen. Dit jaar pasten we de insteek van die colleges aan van 'voorlichten' naar 'inspireren om te werken met vernieuwende proefdiervrije modellen'. Een insteek die aan lijkt te slaan bij de nieuwe generatie. En dat is fantastisch! Want we zien nu al dat studenten ons dan in een later stadium weten te vinden voor advies of zelfs voor financiering van hun eigen proefdiervrije onderzoek.

Mastercursus proefdiervrije innovaties

Nieuw met stip was dit jaar de allereerste mastercursus 'Hoe proefdiervrije innovaties te gebruiken in biomedisch onderzoek' aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In deze cursus geeft Birgit Goversen, postdoctoraal onderzoeker bij het Amsterdam UMC, masterstudenten een uitgebreid overzicht van het onderzoeksproces zónder het gebruik van dieren. Wij zijn superblij dat we met een investering van € 10.000 konden bijdragen aan het ontwikkelen van deze cursus. Adviseur Wetenschap en Innovatie Saskia Aan verzorgde bovendien een college over onze kijk op proefdiervrije innovatie.

Proefdiervrij Venture Challenge

Het gebeurt nog veel te weinig dat onderzoekers dat wat zij ontwikkeld hebben op de markt brengen. Een gemiste kans: want proefdiervrije onderzoeksmodellen die in de markt gezet worden, zijn voor veel meer onderzoekers beschikbaar en kunnen daardoor veel meer proefdieren vervangen. Daarom organiseren wij sinds 2021 de Proefdiervrij Venture Challenge: twee driedaagse bootcamps, coaching sessies en een finale waarin de teams hun start-up-in-de-dop presenteren aan een jury bestaande uit experts uit de wetenschap en het bedrijfsleven en natuurlijk aan een panel van investeerders.

In 2023 wisten we niet alleen internationale bekendheid te verwerven voor dit evenement, maar vierden we ook dat InSteps - een deelnemer van vorig jaar - officieel hun eigen B.V. lanceerde. Wij zijn benieuwd of we de deelnemers van dit jaar - ARTIC, Chippoids, Fybrix en VEO - volgend jaar kunnen feliciteren met een succesvolle overstap naar het bedrijfsleven.

Onderzoeksteam VEO (Viral Experts Organoids) Onderzoekers: Giulia Moreni, Inés García Rodríguez, Adithya Sridhar, Dasja Pajkr, Angelica Reitsma, Carlemi Calitz

Zo haalden wij geld op

Wij draaien als stichting volledig op de donaties en giften van particulieren. Het is dus van essentieel belang om ieder jaar kritisch te kijken naar de manieren waarop wij fondsen werven: wat werkt nog wel en wat niet. Dit jaar besloten we dan ook om straatwerving af te bouwen en om te investeren in andere kanalen die zich al bewezen hebben, zodat we daar het maximale uit konden halen. Daarnaast besloten we om te experimenteren met nieuwe online kanalen. En met succes: het afgelopen jaar haalden we online namelijk veel meer geld op dan we gewend waren. En ook de upgrade-campagne die we in maart tot en met juni deden was met € 63.619 een opvallend groot succes.

Minder succesvol was het genereren van leads vanuit de campagne Ze hebben er lak aan. Deze campagne werkte heel goed voor onze naamsbekendheid, maar wist mensen niet aan te sporen om te doneren. We denken dat dit komt doordat het probleem en de oplossing te ver uit elkaar lagen, waardoor geïnteresseerden dus niet direct een noodzaak zagen om te doneren.

Donateurs in actie

Natuurlijk zijn wij dankbaar voor iedere donatie die binnenkomt, maar het voelt altijd net een beetje extra bijzonder als donateurs in actie komen voor onze missie. Zo liep Sonja Tepper dit jaar voor de vijfde keer de Nijmeegse Vierdaagse en stapte Marvin van der Putten vijf dagen lang op zijn fiets om zo veel mogelijk geld op te halen voor proefdiervrij onderzoek.

Donaties en schenkingen

Ons doel was dit jaar om € 1.800.000 op te halen aan particuliere toezeggingen en € 300.000 aan particuliere giften. Deze doelstelling hebben we gehaald, met een totaalbedrag van € 2.363.343 uit particuliere donaties, exclusief nalatenschappen. Daarnaast hebben we aan giften van stichtingen nog eens € 159.015 ontvangen.

Onze schenkers hadden in 2023 een jaarwaarde van € 64.428. Van die schenkers hebben 142 schenkers een overeenkomst voor onbepaalde tijd.

Werven voor nalatenschappen

Ieder jaar komt een groot deel van onze inkomsten uit nalatenschappen. Dit jaar werd € 606.411 aan ons toegekend. Nieuw was dat we begonnen zijn met het werven van nalatenschappen via sociale media en e-mailmarketing. Omdat nalatenschappen een gevoelig onderwerp zijn, was dat best spannend. Gelukkig werd de campagne waarin we Marjo en Alfredo, twee trouwe donateurs die Proefdiervrij opgenomen hebben in hun testament, opvoerden als ambassadeurs positief ontvangen. We hoopten dat 20 mensen een brochure aan zouden vragen, dit waren er uiteindelijk zelfs 26. Weer een mooi online succes!

Risico's en onzekerheden de baas

Omdat ieder proefdier dat lijdt er één te veel is, hebben wij geen tijd te verliezen. Precies daarom nemen wij het voorkomen van problemen die - als ze zich voordoen - om tijdrovende oplossingen vragen dan ook heel serieus. We brengen mogelijke risico's in kaart, zodat we in geval van tegenslag snel en goed voorbereid kunnen handelen en ons zo snel mogelijk weer kunnen focussen op onze kerntaak: een einde maken aan onderzoek met proefdieren.

Zo beperken we financiële risico's

Wij zijn als organisatie volledig afhankelijk van particuliere donaties en nalatenschappen. Dat we op die manier onafhankelijk van overheden en andere subsidieverstrekters kunnen opereren, is natuurlijk fantastisch. Daar tegenover staat dat we kwetsbaar zijn in tijden waarin mensen minder te besteden hebben of andere keuzes maken. Want ja: ook de geefmarkt is afhankelijk van trends. Om die reden zorgen we altijd voor voldoende reserve om bij tegenvallende inkomsten onze missie voort te zetten terwijl we werken aan een structurele oplossing.

En ook aan de uitgavenkant zitten financiële risico's. We willen geld dat we liever direct uit zouden geven aan proefdiervrije innovatie natuurlijk niet te lang vasthouden, maar soms worden we door omstandigheden gedwongen om dat toch te doen. Zo waren er in 2023 vier projecten waarvoor wij een financiële toezegging hebben gedaan, die nog niet zijn toegekend door de subsidieverstrekker. Voor het uitbetalen van deze financiële toekenningen moeten we dus nog even geduld hebben.

Door samen te werken met ZonMw en ook eigen projecten op te starten, zorgen we ervoor dat we niet afhankelijk worden van subsidieverstrekters en dat ons geld zo snel mogelijk terechtkomt bij onderzoeken en andere activiteiten die een proefdiervrije wereld dichterbij brengen.

Risico's in de bedrijfsvoering

Om ervoor te zorgen dat uitval of vertrek van medewerkers de uitvoering van ons Groeiplan niet vertraagt, hebben we een netwerk opgebouwd van externe deskundigen die meteen bij kunnen springen. Hier hadden we in 2022 al baat bij en hebben we dit jaar opnieuw van geprofiteerd toen de collega's die vorig jaar uitvielen ook dit jaar nog niet op volle kracht mee bleken te kunnen draaien.

Omdat we zagen dat door krapte op de arbeidsmarkt database marketeers steeds duurder en moeilijker te vinden zijn, hebben we daarnaast geïnvesteerd in een traineeship. Op die manier willen we een inhouse datamarketeer opleiden die ons kan helpen om onze fondsenwerving verder te personaliseren en beter te verdelen over verschillende kanalen.

Raad en daad

Of het nou gaat om risico's voorkomen of om adequaat reageren als risico's zich voordoen, de doorgewinterde professionals in onze Raad van Toezicht staan altijd klaar om met ons mee te denken of om ons te helpen. Wat er ook gebeurt, we hebben dus altijd nog een extra bron van kennis en ervaring achter de hand. En dat is toch fijn om te weten.

Goed zorgen voor onze reputatie

Proefdiergebruik is een gevoelig thema. Aan ons de uitdaging om de proefdiervrije wetenschap centraal te blijven stellen, zonder voorbij te gaan aan alle emoties die het thema oproept. Dit is een voortdurende zoektocht naar balans. Daarom stellen we binnen het risicomangement transparante communicatie met alle relevante partijen (algemeen publiek, achterban, wetenschap en politiek) centraal.

Als onderzoekers die wij financieel ondersteunen zich niet kunnen vinden in onze communicatie naar publiek en achterban, lopen wij het risico dat zij zich niet meer in willen zetten als ambassadeur voor proefdiervrije innovaties. In 2023 heeft één wetenschapper zich op het laatste moment teruggetrokken uit een publiekscampagne, omdat verwachtingen toch niet klopten met de praktijk. Door in gesprek te gaan, hebben we het vertrouwen gelukkig kunnen herstellen en de samenwerking voort kunnen zetten.

Bestuur & bestuurszaken

Mevrouw D. Weijers

Algemeen directeur en bestuurslid
per 31 december 2023

Mevrouw H. Leenen

Voorzitter Raad van Toezicht
Portfolio: Communicatie en Marketing

De heer L.M. ten Siethoff

Lid Raad van Toezicht
Portfolio: Financiën

De heer T. De Cock Buning

Lid Raad van Toezicht
Portfolio: Wetenschap

Mevrouw E. Veenstra

Lid Raad van Toezicht
Portfolio: Personeel en Organisatie

Salarissen bij Proefdiervrij

Onze directie bestaat uit één lid, de directeur, die verantwoordelijk is voor het besturen van de stichting. Op dit moment wordt die functie vervuld door Debby Weijers. De Raad van Toezicht (RvT) houdt - het woord zegt het al - toezicht en functioneert waar nodig als klankbord. Hun gevraagde en ongevraagde adviezen zijn van onschatbare waarde voor onze missie.

De richtlijn van Goede Doelen Nederland stelt dat een directeur maximaal € 100.527 mag verdienen. Dit bedrag wordt bepaald op basis van onder meer de grootte van de organisatie en de verantwoordelijkheden die komen kijken bij de functie. Onze directeur blijft met een jaarinkomen van € 86.587 onder dat maximale bedrag.

De leden van de RvT doen hun werkzaamheden vrijwillig en krijgen geen salaris. Sommige van de kosten die zij maken voor Proefdiervrij kunnen ze wel bij ons declareren.

Voor alle andere medewerkers houden wij de functieschalen van de overheid aan zoals vastgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierin zoeken wij steeds naar de balans tussen een salaris dat enerzijds aansluit bij de professionaliteit en expertise die wij vragen van collega's en die wij ook nodig hebben om onze ambitieuze doelstellingen te halen, en anderzijds ook past bij het werken voor een maatschappelijke missie gedreven organisatie die gefinancierd wordt door donateurs.

Gedragcode en integriteit

We zijn er natuurlijk in eerste instantie voor de proefdieren. Maar wij vinden het belangrijk om ons ook in bredere zin te gedragen op een manier die past bij een organisatie die de waarde van ál het leven erkent. Dat wij geen belangen hebben in organisaties die zich bezighouden met dierproeven, spreekt voor zich. Daarnaast hebben we ook vastgelegd dat we ons niet inlaten met organisaties die schade toebrengen aan mens, dier en milieu. Zelf doen we ook wat we kunnen om in onze manier van werken altijd respectvol om te gaan met alles wat leeft.

Richtlijnen voor goede doelen

Voor zaken als kostenverdeling, directiebeloning, straatwerving en de Wet Telemarketing, houden wij de richtlijnen van Goede Doelen Nederland aan. Wij zijn er trots op dat we het CBF-keurmerk (de Erkenning) en de ANBI-status dragen en geven zorgvuldig invulling aan alle regels rondom verslaglegging en verantwoording die daarbij horen. Voor al onze medewerkers, stagiairs, vrijwilligers en zz'ers geldt het integriteitsbeleid en we hebben een interne en een externe vertrouwenspersoon waar zij terecht kunnen.

In 2023 speelden er geen kwesties rondom integriteit. De interne vertrouwenspersoon heeft met twee personen een vertrouwelijk gesprek gevoerd. Een luisterend oor bleek in beide situaties voldoende.

Het voorkomen van klachten

Om te voorkomen dat klachten escaleren, hebben we een klachtenregeling opgesteld. Hierin hebben we helder opgeschreven wie waarvoor verantwoordelijk is. Zo kunnen we inkomende berichten van mensen die ergens ontevreden over zijn snel en eerlijk afhandelen en tegemoetkomen aan de behoefte van de betreffende donateur of andere stakeholder. Omdat het voor het slagen van onze missie van vitaal belang is om onze reputatie positief te houden, evalueren we onze klachtenregeling - en hoe die in de praktijk uitpakt - regelmatig.

In 2023 zijn er drie klachten binnengekomen bij de receptie (telefonisch, per post of per e-mail). Alle klachten zijn naar tevredenheid afgehandeld. Geen van de klachten hoefde voorgelegd te worden aan de klachtencommissie.

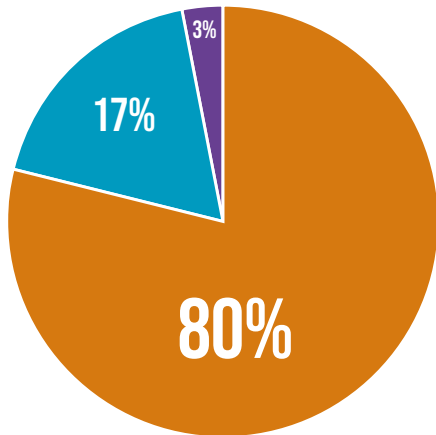
Databeveiligingsbeleid

Omdat wij het belangrijk vinden om zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens en andere gevoelige data, houden wij ons aan alle verplichtingen die in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) staan. Dit stellen wij ook als samenwerkingsvoorwaarde aan alle partijen die data voor ons verwerken. Bestanden wisselen we uitsluitend uit via een eigen ftp-server en we werken met een Cloudtoepassing waarop je alleen kunt inloggen met een persoonlijk ID en wachtwoord. Op afstand is tweestapsverificatie verplicht. Een dagelijkse automatische back-up zorgt ervoor dat we geen bestanden kwijtraken.

Geen woorden, maar cijfers

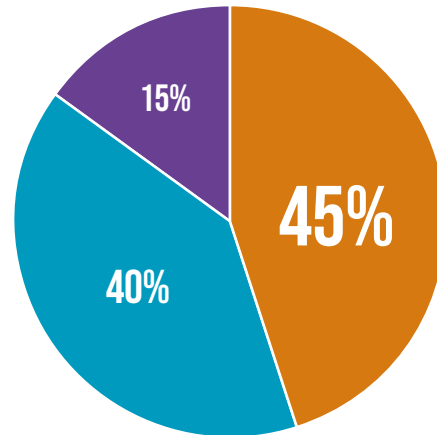
Hieronder vind je in nét iets meer dan één oogopslag de belangrijkste cijfers van 2023. We maken ook graag inzichtelijk hoe we iedere euro die binnenkomt verdelen over verschillende uitgaven. Voor de echte cijferkrakers en nummerliefhebbers hebben we daarna nog de jaarrekening en een overzicht van onze inkomsten opgenomen.

Dit gaven we uit in 2023

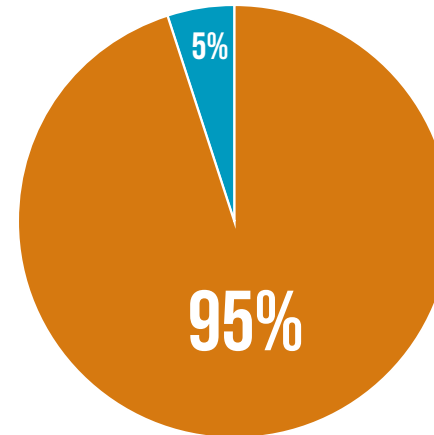
- 80% Maatschappelijk doel
- 17% Werving
- 3% Beheer en administratie

Dit besteedden we in 2023 aan het maatschappelijk doel

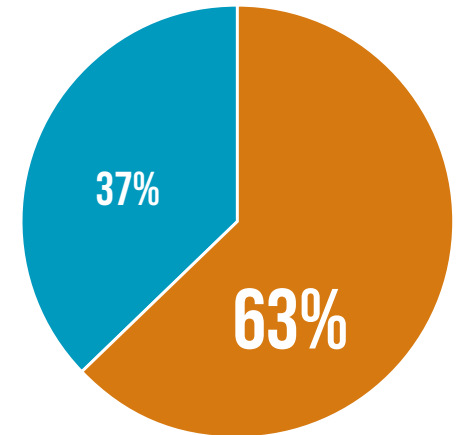
- 45% Voorlichting en bewustwording
- 40% Onderzoek
- 15% Overig

Dit waren onze inkomsten in 2023

- 95% Baten van particulieren
- 0% Baten van bedrijven
- 5% Baten van stichtingen en verenigingen
- 0% Baten uit subsidies van overheden

Dit waren onze reserves in 2023

- 63% Bestemmingsreserve
- 37% Continuïteitsreserve

De jaarrekening van 2023

Balans per 31 december 2023

Activa

Vaste Activa		2023 €	2022 €
Materiële vaste activa	2.7.1 Materiële Vaste activa	651.070	455.195
Immateriële vaste activa	2.7.1 Materiële Vaste activa	0	0
Vlottende activa			
Effecten	2.7.2 Effecten	1.795.263	1.700.235
Vorderingen en activa	2.7.3 Vorderingen en activa	223.165	781.705
Liquide middelen	2.7.4 Liquide middelen	1.153.640	1.626.756
Totaal Activa		3.823.138	4.563.891

Passiva

Reserves en fondsen		2023 €	2022 €
Reserves	2.7.5 Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserve		1.230.132	1.034.370
Bestemmingsreserve		77.527	77.527
Reserve financiering activa		651.070	455.195
Instandhoudingsreserve		0	0
Bestemmingsreserve Projecten		1.335.477	1.960.243
		3.294.206	3.527.335

Fondsen

Bestemmingsfondsen	2.7.6 Bestemmingsfondsen	0	0
		3.294.206	3.527.335

Langlopende schulden

Langlopende projectverplichtingen	2.7.7 Langlopende projectverplichtingen	62.500	59.400
-----------------------------------	---	---------------	---------------

Kortlopende schulden

Kortlopende projectverplichtingen	2.7.8 Kortlopende projectverplichtingen	276.800	733.123
Overige nog te betalen	Overige nog te betalen	189.632	244.034
		466.432	977.157
Totaal Passiva		3.823.138	4.563.891

Tabel 5 Balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming

WAT WE HIER ZIEN IS DE JAARREKENING VAN 2023. ACTIVA IS HET GEHEEL AAN BEZITTINGEN EN DE PASSIVA GEEFT AAN WAARMEE DE ACTIVA ZIJN BETAALD.

Een overzicht van onze inkomsten

Vaste Activa	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
Donaties en giften	2.522.358	2.311.700	2.501.049
Nalatenschappen Proefdiervrij	567.220	282.000	377.730
Nalatenschappen AVS	39.191	91.500	256.511
Overige baten eigen fondsenwerving	0	0	0
	3.135.290	2.968.767	3.135.290

Tabel 18 Toelichting op de baten

De lastenverdeling

		BELEID		COMMUNICATIE			Werving baten	Beheer en administratie	Realisatie 2023	Begroot 2023	Realisatie 2022
		Fonds Proefdiervrij Onderzoek	Overige modules	Publieks-campagne	Publieks-communicatie	Communicatie donateurs					
Verstreckte (project)bijdragen	2.9.1 Verstreckte (project) bijdragen	923.207	289.057	-	-	-	-	-	1.212.264	1.160.000	788.966
Communicatiekosten	2.9.2 Communicatiekosten	-	-	-	494.150	180.920	443.595	-	1.118.665	1.424.735	1.004.788
Personeelskosten	2.9.3 Personeelskosten	153.602	90.354	-	269.256	207.815	117.461	81.319	919.807	820.000	765.313
Huisvestingskosten	2.9.4 Huisvestingskosten	4.056	2.386	-	7.109	5.487	3.101	2.147	24.286	53.400	22.215
Kantoorkosten	2.9.5 Kantoorkosten	17.738	10.434	-	31.093	23.998	13.564	9.390	106.217	92.000	100.213
Algemene kosten	2.9.6 Algemene kosten	4.898	2.881	-	-	-	-	21.549	29.328	23.500	23.145
Afschrijvingen	2.9.7 Afschrijvingen	8.872	5.219	-	15.551	12.003	6.784	4.697	53.126	66.000	42.262
Totaal lasten		1.112.373	400.331	0	817.159	430.223	584.505	119.102	3.463.693	3.639.635	2.746.902
Begroot 2023		1.024.900	402.500		964.400	469.350	649.985	128.500	3.639.635		3.436.650
Gemiddeld aantal fte's 2023		1,70	1,00	0,00	2,89	2,30	1,30	0,90	10,2		
Gemiddeld aantal fte's 2022		1,99	1,39	0,00	2,89	1,89	0,90	0,90	10,0		10,0

Doelbestedingspercentage van de baten:

Bestedingen aan doelstellingen/totale baten	88,23%	119,67%	71,50%
---	--------	---------	--------

Doelbestedingspercentage van de lasten:

Bestedingen aan doelstellingen/totale lasten	79,69%	78,61%	78,50%
--	--------	--------	--------

Percentage wervingskosten:

Wervingskosten/som van gewonnen baten	18,68%	27,18%	16,45%
---------------------------------------	--------	--------	--------

Norm kostenbeheer en administratie:

Kosten beheer en administratie/totale lasten	3,44%	3,53%	3,43%
--	-------	-------	-------

Tabel 8 Lastenverdeling beleid, communicatie, fondsenwerving: Proefdiervrij verantwoordt 50% op het budget voorlichting. Onder de kosten die volledig onder 'Werving baten' worden verantwoord, vallen o.a.: bankkosten, kosten drukken combola's en de kosten van het relatiesysteem. Het relatiesysteem wordt voor 50% ten laste van het fondsenwervingsbudget verantwoord. De drukkosten ten behoeve van het magazine komen voor 20% ten laste van het fondsenwervingsbudget.

En dit gaan we nog doen

Het onzichtbare leed van álle dieren in onderzoek zichtbaar maken

Niet alleen proefdieren leven en sterven in dienst van de wetenschap. Hetzelfde geldt voor productiedieren - dieren die bijvoorbeeld antistoffen of bloed leveren voor laboratoria - en dieren die wel gefokt worden als proefdier, maar uiteindelijk niet 'gebruikt' worden en dus overbodig zijn.

Op dit moment worden fokoverschot en productiedieren nog veel te vaak over het hoofd gezien in discussies over het welzijn van dieren in onderzoek. Proefdieren, fokdieren, productiedieren: uiteindelijk zijn het allemaal labels, gebruikt door mensen om dieren in verschillende hokjes te stoppen. In de praktijk zijn het allemaal 'gewoon' dieren, levende wezens die lijden voor onderzoek.

Daarom gaan wij het onzichtbare leed van 'die andere dieren' die lijden voor de wetenschap zichtbaar maken. Want alleen door hun bestaan en hun pijn te erkennen, kunnen we er samen voor zorgen dat in de toekomst geen enkel dier meer lijdt voor onze wetenschap.

En dit gaan we nog doen

Samen optrekken met jonge wetenschappers

Jonge wetenschappers zijn ontzettend belangrijk voor een toekomst waarin geen enkel dier meer hoeft te lijden in wetenschappelijk onderzoek. Het zijn de professionals die de proefdiervrije modellen van de toekomst gaan ontwikkelen én die van proefdiervrij onderzoek de standaard gaan maken, 'gewoon' door de proefdiervrije modellen die er al zijn te gebruiken en deze door te geven aan de jonge wetenschappers die zij op hún beurt weer opleiden.

Door meer aanwezig te zijn bij wetenschappelijke events - zoals congressen, carrièredagen en seminars - willen we onze zichtbaarheid onder jonge onderzoekers vergroten. We gaan door met de colleges die we op universiteiten en hogescholen geven over proefdiervrije innovatie en reiken de Hugo van Poelgeestprijs uit aan een jonge proefdiervrije pionier. We houden een avondbijeenkomst speciaal voor studenten en organiseren op Wereldproefdierendag het Proefdiervrij Event. Zo willen we de nieuwe generatie in 2024 inspireren om proefdiervrij te gaan werken - of om dit te blijven doen natuurlijk.

De begroting voor 2024

Kijk je mee?

Natuurlijk staat er nog veel meer op stapel voor 2024. Want dat ons werk nog niet klaar is, betekent dat we weer grote plannen gemaakt hebben. Als je het leuk vindt om over onze schouder mee te kijken, schrijf je dan in voor onze nieuwsbrief of volg ons op Facebook, Instagram of LinkedIn.

Wil je niet wachten tot we verslag doen van onze activiteiten en wil je nú weten wat we allemaal gaan doen? Lees dan vooral ook ons [jaarplan](#). Daarin vind je al onze doelen voor dit jaar én hoe we van plan zijn om die te halen.

Baten	Begroting 2024 €
Baten van particulieren	2.350.000
Baten bedrijven	0
Baten loterijorganisaties	0
Baten uit subsidies overheden	0
Baten stichtingen en verenigingen	150.000
Giften AVS	0
Nalatschappen	305.000
Nalatschappen AVS	126.800
Crowdfunding	0
Totaal geworven baten	2.931.800
Baten producten en diensten	0
Resultaat beleggingen	124.500
Totaal Baten	3.056.300

Lasten	Begroting 2024 €
Besteed aan doelstellingen	
~ Fonds proefdiervrij onderzoek	1.163.100
~ Overige modules	446.300
~ Publiekscommunicatie	102.6000
~ Communicatie donateurs	449.567
Totaal besteed aan doelstelling	3.084.967
Wervingskosten	658.670
Kosten beheer en administratie	165.176
Totaal Lasten	3.908.813
Saldo financiële baten en lasten	3.928.300
Saldo van baten en lasten	-872.000

Mede mogelijk gemaakt door

Onze missie wordt volledig gefinancierd door donateurs en andere giftgevers die met hun geld onderzoek naar proefdiervrije methoden mogelijk maken. Het is uitsluitend door deze bijzondere mensen dat wij ons hard kunnen maken voor proefdieren. Wij zijn iedereen die ons afgelopen jaar financieel steunde, hoe groot of hoe klein die bijdrage ook was, dan ook ontzettend dankbaar. Je kunt geld maar één keer uitgeven. Uit de keuze om een deel van dat geld over te maken naar ons, spreekt een vertrouwen dat wij altijd zo goed als wij kunnen recht zullen doen.

Geld is onmisbaar voor het verwezenlijken van onze missie, maar er zijn ook talloze mensen die zich op andere manieren inzetten voor een proefdiervrije wereld. Onderzoekers die proefdiervrije methoden ontwikkelen of die onze missie uitdragen naar collega's en in de media. Studenten die in de collegebanken al weten dat zij proefdiervrij willen werken en ons daarvoor opzoeken. Politici die de deur voor ons openzetten en gaan staan voor het belang van proefdiervrije innovatie op de plekken waar beleid gemaakt wordt. En natuurlijk: onze samenwerkingspartners bij gezondheidsorganisaties en al die anderen die bijdragen op unieke manieren die zich niet in een opsomming laten vangen.

Tegen al die mensen willen wij zeggen: jullie steun betekent meer voor ons dat we ooit kunnen uitdrukken in één publieksjaarverslag.

VEEL, HEEL VEEL DANK!
Namens onszelf
én namens alle
proefdieren

Stichting AVS Proefdiervrij

Adres

Groot Hertoginnelaan 201
2517 ES Den Haag

Telefoon: +31 (0)70 306 2468

E-mail: info@proefdiervrij.nl

Rekeningnummer Triodos:

IBAN: NL30TRIO0254649718

BIC: TRIONL2U

RSIN: 8084.43.811

KvK: 27183084

www.proefdiervrij.nl